

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No.:1963/136

Karar No.:1963/285

Karar tarihi:2/12/1963

Resmi gazete tarih/sayı:4.2.1964/11624

Davacı : Cumhuriyet Halk Partisi Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubu

Dâvanın konusu: 3780 sayılı Millî Korunma Kanununun 6731 sayılı kanunla değişik 66 ncı maddesinin, tutuklamayı zorunlu kıldığından ötürü, Anayasaya aykırı olduğu ileri sürülerek iptaline karar verilmesi istenilmiştir.

İnceleme : Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15 inci maddesi uyarınca 8/3/1963 gününde yapılan ilk incelemede; Cumhuriyet Halk Partisi Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubunun 14/2/1963 gününde ve 57 inci birleşiminde verdiği kararda, dâva konusu kanun hükmünün iptali için dâva açılacağı belirtilmemiş olduğundan işbu kararda sözü geçen önerge ve eklerinin onanlı Örneklerinin onbeş gün içinde gönderilmesi lüzumuna ilişkin kararın tebliği üzerine istenen belgelerin süresinde mahkemeye verildiği anlaşılmalı işin esasının incelenmesine karar verilerek düzenlenen rapor, dâva dilekçesi ve ekleri, dâva ile ilgili kanun maddeleri okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Gerekçe : İşin esasının görüşülmesi sırasında Üyelerden İsmail Hakkı Ülkmen ve İbrahim Senil Bakanlar Kurulunun 16 Eylül 1960 günlü Ve 5/322 sayılı kararnamesi, Millî Korunma Kanunu ile eklerini ve bu kanunu değiştiren hükümleri yine kanunun verdiği yetki ile uygulamadan kaldırmış olduğundan sözü geçen 3780 sayılı kanun ile bu kanunun bazı maddelerini değiştiren 6731 sayılı kanunun ve bu arada dâva konusu bulunan 66 ncı maddenin de yürürlükte sayılmıyacağı ve dolayısıyla Anayasa'nın geçici 9 uncu maddesi hükmüne göre bu kanunlar hakkında Anayasa'ya aykırılık iddiasıyla iptal dâvası açılmıyacağı düşüncesini Öne sürmüşlerdir.

Gerçekten Millî Koruma Kanunu, olağan üstü hallerde yürütme organına lüzumunda uygulamak ve lüzumu kalmayınca da uygulamayı sona erdirmek üzere yetkiler vermektedir. 3780 sayılı kanunun 2 nci maddesinde (İcra Vekilleri Heyeti, fevkalâde hallerin zuhuruna binaen bu kanunla kendisine tevdi edilen vazife ve selâhiyetlerin ifa ve istimaline lüzum hasıl olduğunu görünce derhal kanunun tatbikine başlayarak keyfiyeti ilân ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzeder)

3. Maddesinde de (fevkalâde hallerin hitam bulduğu ve bu kanun hükümlerinin tatbikine lüzum kalmadığı, Hükümetçe kararlaştırılarak ilân ve Büyük Millet Meclisine arz edilir) denmektedir. Bakanlar Kurulu da kendisine verilen bu yetkilere dayanarak 19/2/1940 günlü ve 2/12877 sayılı kararname ile (3780 numaralı Millî Koruma Kanununun 1 inci maddesinde derpiş edilen hallere nazaran Avrupa'daki harb hali, memleketimizin iktisadi bünyesine tesirler yapmağa başladığından sözü geçen kanunda derpiş edilen fevkalâde selâhiyetlerin ihtiyaç nispetinde tatbikine geçilmesini) kararlaştırmış ve sonradan verdiği 16/9/1960 günlü ve 5/322 sayılı kararı ile de (19/2/1940 tarihli kararname ile tatbikine başlanılan 3780 sayılı Millî Korunma Kanunu ile ek ve tadillerinin tatbikten kaldırıldığı) nı açıklamıştır.

Ancak, 3780 sayılı Millî Korunma Kanunu ile bu kanunun bazı maddelerini değiştiren 6731 sayılı Kanun hükümlerinin ve bu arada dâva konusu 66 ncı maddenin uygulamadan kaldırılmış olması, sözü geçen kanun hükümlerinin lüzum ve ihtiyaç kalmaması sebebiyle kanunun verdiği

Esas No.:1963/136
Karar No.:1963/285

yetkiye dayanılarak uygulanmasının durdurulması niteliğinde olduğundan bu kanunların yürürlükten kaldırıldığını kabule elverişli değildir. Zira, kanun koyma, kaldırma Anayasa'nın 64 üncü maddesinde, Türkiye Büyük Millet Meclisinin yetkileri arasında sayılmıştır. Buna göre, diğer bir kanun hükmü ile açıkça veya zımni olarak yürürlükten kaldırılmadıkça bir kanunun Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlükten kaldırılabileceği düşünülemez. Sözü geçen kanunların yürürlükten kaldırıldığını gösteren bir kanun hükmünde yoktur öte yandan bu kanunların uygulanmasının Bakanlar Kurulunca durdurulmuş olmasının, yürürlükten kalkma anlamında kabulü halinde, Millî Korunma Kanununun 2 nci maddesi hükmüne dayanarak Bakanlar Kurulunun bu kanunları yeniden uygulamaya başlaması imkânı da kalmıyacaktır. Bu da, kanunun konulması amacına ve kapsadığı hükümlere aykırı düşer. Nitekim, bu konudaki bilimsel incelemelerde Millî Korunma Kanunu hükümlerinin bugün yürürlükte olduğu kabul edilmekte ve bunların değiştirilmesi, yumuşatılması öngörülmektedir.

Bu sebeplerle 3780 sayılı kanunla bu kanunun, bazı maddelerini değiştiren 6731 sayılı Kanunun yürürlükte bulunduğu, üyelerden İsmail Hakkı Ülkmen ve İbrahim Senil'in muhalefetleriyle ve oyçokluğu ile kararlaştırılmıştır.

Dâva konusu 66 ncı maddenin Anayasa'ya aykırı olup olmadığı konusuna gelince:

3780 sayılı Millî Korunma Kanununun 6731 sayılı Kanunla değişik 66 ncı maddesi (57 nci maddenin I ve II nci bentleri ile 59 uncu maddenin VII, bendinde yazılı suçlardan biri ile mahkûmiyet halinde suçlu mevkuf değilse mahkeme tevkife mecburdur) hükmünü koymuştur. 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 30 uncu maddesinde ise (Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler ancak kaçmayı veya delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunla gösterilen diğer hallerde hâkim kararı ile tutuklanabilir) denmiştir. Anayasa bu suretle temel hak ve hürriyetlerinden olan kişinin dokunulmazlığını ve hürriyetini kayıtlayan ve geçici bir tedbirden ibaret olan tutuklamayı zorunlu kılmamak amacıyla (Hâkim kararı ile tutuklanabilir) hükmüne yer vermiş bulunmaktadır. Halbuki, dâva konusu olan maddeye (57 nci maddenin I ve II nci bentleriyle 59 uncu maddenin VII nci bendinde yazılı suçlardan biriyle mahkûmiyet halinde suçluyu mevkuf değilse mahkemenin tevkifine mecbur olduğu) yolunda emredici hüküm konmakla hâkimin takdir hakkını kullanması engellenmiştir. Bu hükme göre, maddede gösterilen hallerde hâkim sanığı herhalde tutuklamak zorundadır.

Bu sebeple sözü edilen ve tutuklama zorunluğuna yer veren bu madde hükmünün, Anayasa'nın 30 uncu maddesine açık surette aykırı bulunduğu anlaşılmakta ve iptali gerekmektedir.

Sonuç : 3780 sayılı Millî Korunma Kanununun tutuklamayı zorunlu kılan 6731 sayılı Kanunla değişik 66 ncı maddesinin, Anayasa'nın 30 uncu maddesine aykırı olduğundan, iptaline 2/12/1963 gününde oybirliği ile karar verildi.

Başkan
Sünuhi Arsan

Başkanvekili
Lütfi Akadlı

Üye
Osman Yeten

Üye
Rifat Gökse

Üye

Üye

Üye

Üye

Esas No.:1963/136
Karar No.:1963/285

İ. Hakkı Ülkmen

İbrahim Senil

A. Şeref Hocaoğlu

Salim Başol

Üye

Celalettin Kuralmen

Üye

Hakkı Ketenoğlu

Üye

Ekrem Korkut

Üye

Ahmet Akar

Üye

Muhittin Gürün

Üye

Lütfi Ömerbaş

Üye

Ekrem Tüzemen

MUHALEFET ŞERHİ

Anayasa'nın geçici 9 uncu maddesi Anayasa Mahkemesinin görevine başladığı tarihte yürürlükte olan bir kanun hakkında iptal dâvası açılabileceğini tasrih etmiştir.

3780 sayılı Millî Korunma Kanununun 6731 sayılı Kanunla değişik 66 ncı maddesi ise dâva tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır. Her ne kadar bu kaldırma, başka bir kanunla yapılmayıp sözü geçen kanunun 3 üncü maddesiyle verilen yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca alınan 16/9/1960 tarihli ve 51322 sayılı kararla yapılmış ise de, dâva açma bakımından bu cihetin önemi bulunmamaktadır. Dâvanın açıldığı 23 Şubat 1963 tarihinde fiilen ve hukuken tatbikatta bulunmayan ve bir daha ne zaman tatbik konulacağı da belli olmayan bir hükmün iptali için dâva açılmasına geçici 9 uncu madde hükmü müsait bulunmadığı cihetle dâvanın incelenmesi hakkındaki çoğunluk kararına muhalifiz.

Üye

İ. Hakkı Ülkmen

Üye

İbrahim Senil